

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON:

TIL VA MADANIYAT

ADABIYOTSHUNOSLIK

2025 Vol. 2 (2)

www.literature.tsuull.uz

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov

Bosh muharrir o'rinbosarlari: Nurboy Jabborov
Bahodir Karimov

Mas'ul kotib: Sohiba Madirimova

Tahrir kengashi

Nusratulla Jumaxo'ja, Iqboloy Adizova, Abdulla Ulug'ov, Dilnavoz Yusupova, Islom Yoqubov, Qo'ldosh Pardayev, Umida Rasulova, Akrom Dehqonov, Olim To'laboyev, Tozagul Matyoqubova, Shermuhammad Amonov, Shahlo Hojiyeva, Orzigul Hamroyeva, Ilyos Ismoilov, Sohiba Umarova, Gulbahor Ashurova, Ilhom Sayitqulov, Gulzoda Soatova, Dildora Rahmonova, Zilola Shukurova, Furqat To'xtamurodov, Sarvinoz Rasulova.

Jurnal haqida ma'lumot

“Adabiyotshunoslik” – “O'zbekiston: til va madaniyat” jurnalining adabiyotshunoslik yo'nalishidagi seriyasi bo'lib, yilda to'rt marta nashr etiladi.

Jurnalning **“Adabiyotshunoslik”** seriyasida o'zbek va jahon adabiyoti tarixi, xalq og'zaki ijodi, adabiyot nazariyasi, o'zbek mumtoz adabiyotining qo'lyozma manbalari va matnshunoslik muammolari, jadidchilik va jadid adabiyoti, zamonaviy adabiy jarayon, adabiy tanqid hamda qiyosiy adabiyotshunoslik yo'nalishidagi eng yangi tadqiqotlar e'lon qilinadi. O'zbek va jahon adabiyotshunosligi erishgan so'nggi yutuqlari aks etgan ilmiy maqolalarni nashr etishga alohida diqqat qaratiladi. Maqolalarning ilmiy saviyasi va tahliliy quvvati yuqori bo'lishiga e'tibor beriladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasida O'zbekiston va xorijiy davlatlarning e'tirof etilgan atoqli olimlari, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar hamda magistrantlarning ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasi 2022-yil yanvar oyidan chiqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: adabiyotshunoslik2022@gmail.com

Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

www.literature.tsuull.uz

MUNDARIJA

MUMTOZ ADABIYOT TARIXI

Iqboloy Adizova

Millatni uyg'otuvchi kuch5

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning mustazod she'rlarga bog'langan taxmislari 20

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyatida qo'llangan ma'naviy san'atlarning ijodkor g'oyaviy niyatini ochishdagi o'rni38

Hulkar Sulaymonova

"Rasailu-l-Xorazmiy" asarining qo'lyozma nusxalari geografiyasi52

Sanobar Muxamedxodjayeva

Alloma Mahmud Zamaxshariy va uning ijodiy faoliyati64

Aziza Muratova

Alisher Navoiy ijodida Yusuf (a.s.) obrazi75

Aziza Almardonova

Orifona g'azallarda nafs tarbiyasi85

Nargiza Boymuratova

Lutfiy she'riyatida orif obrazi94

Kamola Allanazarova

She'riyatda davr muammolari va ma'rifat talqini105

Nafisa Tuxsanova

Sa'dulla Siyoyevning "Shaybonixon" obrazini yaratishda badiiy mahorat117

Mubina Abbasova

Yangi O'zbekiston boburshunosligi123

ZAMONAVIY ADABIYOT MUAMMOLARI

Abdulla Ulug'ov

Badiiy asarda adabiy qahramon portretining o'rni va ahamiyati132

Islomjon Yoqubov

“Jaloliddin Manguberdi” dramasi badiiy jozibasini208

Umida Rasulova

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi221

Tozagul Matyoqubova

Fikr va tuygʻuni yagona rakursda uygʻunlashtirgan shoir230

Sarvinoz Rasulova

Tohir Malik asarlarida qatagʻon qurbonlari taqdirining aks etishi241

Matluba Norbaboyeva

Oʻzbek xalq maqollarida yetimlik motivi talqini251

Usmonova Sharifa

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi260

Sarvinoz Rasulova, Madina Bolliyeva

Balladada tuygʻu tasviri270

Oygul Matkurbanova

Qamchibek Kenja hikoyalari ayol obrazi279

Dilovar Nurmurodova

Abdurashid Nurmurodov ijodida urush mavzusining aks etishi291

Shalola Davletova

Borxes ijodining falsafiy talqini300

Maʼrifat Alimqulova

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar309

Habiba Ergasheva

Faxriyorning sheʼriy tarjimalari320

Muharram Ibodullayeva

Biografik metodning badiiy asarni oʻrganishdagi imkoniyati ...330

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi

Sharifa Usmonova¹

Abstrakt

Mustaqillik davri adabiyotida Navoiy yashagan tarixiy davr, adabiy muhitning haqqoniy tasviri, tarixiy shaxs tasviridagi talqin muammosini o'rganish ehtiyoji tug'ildi. Bu davr ko'plab tarixiy shaxslar hayotiga oid mavzularni kengroq miqyoslarda mushohada qilish imkonini berdi. Xususan, bu davrda hazrat Alisher Navoiy hayoti va ijodiga e'tibor kuchaydi. Navoiy insonparvarlik g'oyalari targ'ibotchisi bo'lish bilan birga, ularni hayotga tatbiq etishga intilgan faol va jasur inson edi. Binobarin, uning tengsiz shaxsiyati, o'zi yaratgan asarlaridagi g'oyalar bilan uyg'unlashib shoirning hayotlik davridanoq tarixiy-badiiy asarlarning qahramoniga aylandi. Maqolada O'zbekiston xalq yozuvchisi, Davlat mukofoti laureati Muhammad Alining “Mangu quyosh” nomli tarixiy romani va undagi obrazlarning Alisher Navoiy hayoti va siymosini gavdalantirishdagi o'rni, shoir shaxsiyatiga ularning ta'siri haqida fikr yuritilgan. Maqolada Navoiyning onasi obrazi va uning barcha onalarga xos bo'lgan xislatlari yoritilgan. Barcha kitobxonlar uchun qiziqarli bo'lgan Alisher bilan Bad'euljamol sevgisi tarixi, buyuk muhabbati haqida so'z borgan. Temuriylar davlatchiligida asosiy o'rinni egallagan malikalardan biri Hadichabegim haqida, uning toj-taxtni qo'lga kiritish yo'lida olib borgan g'arazli ishlari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: *tarixiy roman, Alisher Navoiy, obraz, Bad'euljamol, Hadichabegim, temuriylar.*

Kirish

O'zbekiston xalq yozuvchisi, Davlat mukofoti laureati, Berdaq nomidagi Qoraqalpog'iston Davlat mukofoti sohibi, professor Muhammad Ali o'zining “Mangu quyosh” romanida xalqimizning buyuk shoiri, mutafakkiri, so'z san'atkori, diniy-ma'rifiy va falsafiy-irfoniy g'oyalarni nazmiy asarlari orqali yuksak darajada badiiy talqin etgan Hazrat Mir Alisher Navoiy obrazini gavdalantirgan.

¹ *Usmonova Sharifa Gulmovna* - Alisher Navoiy nomidagi o'zbek tili va adabiyoti universiteti mustaqil tadqiqotchisi, University of economics and pedagogy NOTM katta o'qituvchisi.

E-mail: gulamovna1973@gmail.com

ORCID ID: 0009-0001-4468-303X

Iqtibos uchun: Usmonova, Sh. 2025. “Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi”. *O'zbekiston: til va madaniyati*. 2(2): 260-269.

Hazrat Alishet Navoiy obrazini o'zbek adabiyotiga olib kirgan shaxs bu – Muso Toshmuhammad o'g'li Oybekdir. Adabiyot ixlosmandlariga ma'lumki, Oybekning "Navoiy" romaniga qadar o'zbek adabiyotida Navoiy haqida katta hajmli asarlar bo'lmagan. Bu roman xalqimizni Navoiy bilan to'laqonli tanishtirgan asardir. Shu ma'noda Oybekning "Navoiy" romani Alisher Navoiy haqida yaratilgan keyingi asarlarga ko'prik rolini bajardi deb, ayta olamiz. Oybekning ushbu romani orqali xalqimiz Husayn Boyqaro, Abdurahmon Jomiy, Hadicha begim, Majididdin, jaji shahzoda Mo'min Mirzolari tanidi. Oybek mustabid tuzum taqozosi bilan Navoiyning diniy va siyosiy qarashlarini to'la-to'kis ifoda eta olmagan bo'lsa, buni mustaqillik davrida shoir va adiblarimiz o'zlarining asarlari orqali baralla kuylashga muvaffaq bo'lishmoqda.

O'zbekiston istiqloлга erishgach, o'zbek adabiyotida buyuk mutafakkirlar, jumladan, Alisher Navoiy siymosini badiiy talqin etish yangi bosqichga ko'tarildi. Chunki bu davrda milliy o'zlikni anglash, milliy qadriyatlarni tiklash bosh masalaga aylandi. Mazkur maqsadga esa milliy qahramonlar, mutafakkirlar va buyuk siymolar hayoti, shaxsiyatidan ibrat olmay erishib bo'lmadi. Shu ma'noda, Alisher Navoiy adabiyotda ma'naviy-axloqiy kamolotning timsoli sifatida haqli e'tirof etildi. Uning ibratli hayoti, shaxsiyati namuna o'laroq tasvirlandi. Mustaqillik davri o'zbek adabiyotida buyuk mutafakkirga bag'ishlab yaratilgan asarlar o'ziga xos ulkan navoiynomaning alohida-alohida sahifalarini tashkil etdi. Globallashuv jarayoni tobora avj olib borayotgan hozirgi paytda buyuk shaxsiyat egasi va milliy qadriyatlar tajassumi bo'lgan Alisher Navoiyning badiiy siymosini yaratish va shu turdagi asarlarni tadqiq etishga katta zarurat sezilmoqda. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek, "Alisher Navoiy asarlarida teran ifoda topgan milliy va umuminsoniy g'oyalarning jahon tamaddunida tutgan o'rnini hamda o'sib kelayotgan yosh avlodning intellektual salohiyatini oshirish, ular qalbida yuksak axloqiy fazilatlarini tarbiyalashdagi beqiyos ahamiyatini nazarda tutib, shuningdek, ulug' shoir va mutafakkirning adabiy-ilmiy merosini mamlakatimizda va xalqaro miqyosda yanada chuqur tadqiq qilish va keng targ'ib etish" nihoyatda muhim. Ayniqsa, mamlakatimiz "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari" degan bosh tamoyil asosida yangi Uyg'onish davri – Uchinchi Renessans poydevorini yaratayotgan bugungi kunda Alisher Navoiyning millat rahnamosi sifatidagi badiiy obrazini yaratish va uni tadqiq etish har qachongidan ham ahamiyatlidir. Buyuk ijodkor obrazi tasvirining yangi davrga

xos takomil tendensiyalarini belgilash, bu uzluksiz ijodiy jarayonga xos qonuniyatlarini ochish, ularni tarixiy haqiqat va badiiy to'qima mezonlari asosida baholash kabi zaruratlar esa mazkur tadqiqotning dolzarbligini ko'rsatadi. [G.Ashurova 2023,5]

Mustaqillik davrida Alisher Navoiy badiiy siymosini yaratish yo'lida talaygina asarlar yozildi. Navoiy yashagan davr va zamonning ham o'ziga xos ziddiyati, murakkab tomonlari bo'lgan. Aynan mana shu holatlarni adiblar o'z asarlarida aks ettirganlar. Jumladan, Urfon Otajonning "Dilkusho bog'lar" nomli kitobidagi tarixiy hikoyalarni yodga olish kifoya. Unda 15-asrning ikkinchi yarmidagi Hirot adabiy muhiti, adabiyot va san'at ahlining obrazlari gavdalantirilgan. Yirik tarixiy shaxslar qiyofasi ortidagi rangin ruhiyat olami, o'y-xayollari har birining betakror surat va siyratlari manzarasini tasavvur etish imkonini beradi. Shuningdek, Isajon Sultonning "Navoiy" romani, Omon Muxtorning "Navoiy va rassom Abulxayr", Muzaffar Mirzoning "Sham va shamshir" romanlarida Navoiy siymosining badiiy talqinlarini kuzatish mumkin. Bu asarlarni birlashtirib turuvchi jihatlar oz emas. Ularning barchasi bir mavzuda yozilgan, ularda u yoki bu tarzda Alisher Navoiyning o'ziga xos badiiy obrazi yaratilgan.

Muhammad Ali o'zining "Mangu quyosh" romanida millatimizning faxru iftixoriga aylangan ulug' shoir, mutafakkir Alisher Navoiyning murakkab hayoti va bemisl ijodi, buyuk muhabbati haqida hikoya qiladi, shuningdek, tarixiy haqiqatlarga o'z munosabatini bildiradi.

Muhammad Alining "Mangu quyosh" romani Hirot shahrining bundan besh-olti asr oldingi ko'rinishlari tasviri bilan boshlanadi. Romanda tilga olingan "Chaqaq" mahallasi, "Injil" arig'i, "Musallo" masjidi, "Bog'i Jahonoro" ark maydoni va boshqa manzillarning barchasi tarixiy bo'lib, sun'iy o'ylab topilgan manzillar emas... Romanda qalamga olingan o'zbek madaniyati rivojiga hissa qo'shgan Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy, Sulton Husayn Mirzo, Xondamir, Behzod va boshqa shu kabi shaxslarning badiiy obrazlarga aylantirilganligi asarning yanada jonliligini ta'minlab, uning millat tarixiga oid bebaho durdona sifatidagi ahamiyatini oshiradi [Muhammad Ali 2024, 426].

Asosiy qism

Muhammad Alininig "Mangu quyosh" romanini o'qish jarayonida, unda obrazlar xilma-xilligini uchratamiz. Deyarli barcha obrazlar Navoiy obrazi atrofida birlashadi. Xoh bu obrazlar

ijobiy xususiyatga ega bo'lsin, xoh salbiy bo'lsin qaysidir ma'noda Navoiy shaxsidagi ma'lum qirralarni, xarakter xususiyatlarini ochib berishga xizmat qiladi. Obrazning yorqin va to'laqonli ko'rinishi asardagi boshqa personajlar bilan turlicha munosabatga kirishuv jarayonini taqozo etadi. Tarixiy shaxsning badiiy siymosini yaratish yo'li murakkab va mas'uliyatli. Bunday mavzuga murojaat bevosita millat taqdiri bilan bog'lanib ketadi. N. Karimov bu haqda shunday yozadi: "Har bir milliy adabiyotning o'ziga xosligi va millat oldidagi tarixiy vazifasini belgilovchi narsa tarixiy mavzudir. Agar asrlar davomida tug'ilib, shakllanadigan har bir avlod o'z millati tarixini bilmasa, nafaqat shu avlod, balki butun bir millat ma'naviyat va madaniyat olamidan chetda yashaydi. Shunday vaziyat yuzaga kelmasligi uchun yozuvchilar tarixiy mavzuga murojaat etadilar va tarixiy mavzu har bir milliy adabiyotning yetakchi mavzusi bo'lib qoladi" [Каримов 2008, 536].

Inson tabiatida tarixiy mavzu va tarixiy shaxslarga qiziqish bo'ladi. Birinchidan, bu insonning tabiatidagi hamm narsani bilishga intilishi bilan izohlansa, ikkinchidan, o'z ajdodlarining shonli tarixiga daxldorlik hissi bilan belgilanadi. Bularning yonida ajdodlarning turli jabhadagi tajribalari bilan yaqindan tanishish orqali o'zi uchun to'g'ri yo'lni belgilab olish ham turadi. Ayni mana shu hodisalar mohiyatini puxta o'zlashtirish bugungi zamondoshning ertangi rejalarini tuzish va amalga oshirishida asqotadi.

Tarixiy hodisa yoki tarixiy shaxslar tasviri, dastlab, o'sha hodisalar yuz bergan tarixiy muhit yoki muayyan tarixiy shaxs yashagan davr haqidagi ma'lumotlarni ham taqazo etadi. Tarixiy muhit muayyan hodisaning o'tmish bag'ridagi butun murakkabliklari, sharoiti, ijtimoiy-ma'naviy hayoti, shu hayot bag'ridagi tabiat va jamiyat, alohida shaxslar va u mansub bo'lgan jamiyatning o'y-orzulari, turli holatlarini tasavvur va tasvir qilishni anglatadi. Bularning barchasi garchi alohida olingan bir shaxs – ijodkor tomonidan amalga oshirilishiga qaramasdan ushbu jarayonning ijodiy natijasi boshqalarga, ya'ni ijodkorning zamondoshi bo'lgan kitobxonlarga havola etiladi. Xuddi mana shu holat tasvirga olingan hodisalar mantig'ini, ulardagi tasvir maromining muayyan mezon va talablar bilan uyg'un bo'lishini taqazo etadi. Jumladan, tasvir haqqoniyligi, uning ishontirish kuchi, tarixiy fakt va dalillardan foydalanishdagi me'yor, tabiiyki, badiiy til unsurlarining tarixiy mavzuni yoritishdagi ishtiroki va hokazolar uyg'unligini ham ko'zda tutadi.

Muhammad Alining romandagi yaratgan obrazlari ham

shu nazariy me'yorga mos keladi. Qahramonlar xarakteridagi emotsionallik, ulardagi xilma-xillik o'quvchini fikrlashga undaydi. Ushbu romandagi eng asosiy obraz – Navoiy obrazidir. Romanni o'qish jarayonida Navoiy asli kim bo'lgan degan savolga javob topa olamiz. Navoiy-buyuk shaxs, davlat arbobi, ulug' shoir, diniy peshvo, faqirlarning yo'l boshchisi, do'stiga nisbatan yalakat mag'iz, sevganiga bir umrlik vafodor inson sifatida gavdalanadi.

Ushbu romanda adib ko'plab tarixiy obrazlarni, shu bilan bir qatorda xotin-qizlar obrazlarini gavdalantirgan. Ulardan biri Navoiyning onasi – Gulbegim obrazi. Gulbegim obrazi asarda barcha onalarga xos jihatlar bilan tasvirlangan. Gulbegim ham o'z farzandi yutuqlaridan quvonuvchi, farzandi kelajagi uchun qayg'uruvchi mushtipar ona sifatida gavdalantirilgan. Asarda bu obraz unchalik ko'p ko'rinmaydi. "Muborak ramazon oyining o'n yettinchi kuni qoq yarim kechasi Gulbegimni ilk rasmana to'lg'oq tutdi..." - deb yozadi adib. Navoiyning tug'ilishi jarayonini adib juda haqqoniy tarzda tasvirlagan.

Tong qorong'usiga borganda birdan tabiat junbushga keldi. Momoqaldir oq ovozi olamni tutdi, har yoqdan qars-qurs, olata'sir guldirak sadolari eshitilardi. Enaga ilg'adi: ulkan bir yashin Hirot uzra Musallo minoralari ustidan uchib o'tib, Gozurgoh yoqlarda yaraqlab yolqin tashladi! Chaqmoq ikkinchi bor o'zining bukilmas qilichini yerga urganda sachragan shu'lalardan borliq yorishib ketdi! Kutilmaganda parvardigor obi rahmatini yog'dirdi - shovullab yomg'ir yog'a boshladi! [Muhammad Ali. 2024, 100] Aynan o'sha lahzalarda, turfa sirlarga to'la Alisher tug'ildi. Qur'on nozil bo'lgan oyda tug'ilishida ham bir hikmat bordek ko'rinadi. Hali chaqaloq tug'ilmasidanoq Gulbegimning shayx otasi bashorat qiladi. Unda "... Alalxusus, martabasi ulug'xoqon, dunyo va din tayanchi Shohruh Mirzo saltanati zamonida, izzatu iqbol chamanida orzu-umidlari hech qayerga sig'mas bir nihol unib chiqsa, martaba va buyuklik osmonida so'nmas bir quyosh porlasa ne ajab?.. Ne qilsa O'zi qilur!.." Boboning niyati ana shunday edi [Muhammad Ali 2024, 100]. Boboning bashorati amalga oshdi. Navoiy haqiqatan ham buyuklik osmonidagi bir quyosh bo'lib, barchaga birdek yordam qo'lini cho'zib keldi.

Asarni o'qish jarayonida yana bir obraz gavdalanadi. Eng asosiysi, o'quvchiga qiziqarli va yangilik bo'lgani Navoiyning sevgilisi Bad'euljamol obrazidir. Alisher Bad'euljamolni binafsharang harir ko'ylakda, yuzlariga xiyol parda tutgan holatda Shayx Savsaniy maktabiga kirib kelishda uchratadi. Ko'ylak biram yarashgan ediki,

Alisher ilk marta qizni shu holda ko'rdi, ko'rdi-yu uning ko'gil lavhida manguga o'chmas bo'lib naqshlanib qoldi! [Muhammad Ali 2024,157] Binafsharang qadimda oliy tabaqaga mansublikni, nafislik, boylik va hashamatni anglatgan. Ma'lumki, Kleopatra bu rangni haddan ortiq yaxshi ko'rgan. U paytlarda bunday rangdagi kiyimlarni faqatgina boylar kiyishi mumkin bo'lgan. Bad'euljamol ham Hirotning purziyo shayxlaridan biri Bobo Humoiyning nabirasi, u tug'ilganida Sulton Husayn Mirzoning egachisi oqila va bahurmat ayol Bade'uljamol begimning elda mashhurligidan havas qilishib, ismidan namuna olishgandi. Bad'euljamol chindan sarv qad, nozik ado edi, uni oy emas, to'lin oy, balki to'lin oy ham emas, yaraqlagan quyosh desa yarashardi. Asarda Muhammad Ali qizni ana shunday chiroyli sifatlar bilan tasvirlagan.

Ming afsuslar bo'lsinkim, "Kulli nafs in zaaiqat ul-mavt", "Har bir jon o'limni tortajakdir" ("Ankabut" surasi 57-oyat) sharbatini totmoqdin hech kimarsa xalos ermas. Bade'uljamol betob bo'lib, vafot etadi.

Yoshung'on emish qaro bulutg'a mohim,
Gardunni sovrarmoq erur dilxohim.
Kirmish qaro tuproqqa quyoshdek shohim,
Nevchun qaro qilmasun quyoshni ohim..."

"Alisherbek ...o'g'il va qiz va ahlu ayoli yo'q, olamni tavra fard va jariyda (yakka va yolg'izlik bilan) o'tkardi", -deb yozgan edi Zahiriddin Muhammad Bobur o'zining "Boburnoma" asarida.

Izzat Sultonning "Navoiyning qalb daftari" kitobiga yozilgan taqrizida professor A. Hayitmetov Navoiyning muhabbati haqida quyidagicha fikr aytgan: "Keyingi tekshirishlar shuni ko'rsatadiki, u (ya'ni Navoiy) kimligi biz uchun noma'lum bo'lib kelayotgan bir qizni sevgan. Qiz ham unga yomon munosabatda bo'lmagan, iltifotlar ko'satgan. Afsuski, qiz erta vafot etgan. Qizning vafoti Navoiydan olisda ro'y bergan. Shu ko'ngilsiz fojidan keyingina Navoiy o'zining unga bo'lgan muhabbati cheksiz va beqiyos ekanini bilib qolgan. Bu muhabbat o'ti uning qalbida umrining oxirigacha so'nmagan. Shu sababali shoir o'zining birinchi muhabbatiga sodiq qolgan-uylanmay o'tgan. Uning:

Bor edi, ul hamki, bir chog' bizga yore bor edi,
Kulli ar yor o'lmasa, filjumla bore yor edi...
matla'si bilan boshlangan g'azali fikrimizni ma'lum darajada tasdiqlay oladi. G'azalning oxirrog'ida:

Go'yiyo shukr etmadimkim onsiz o'lmishmen bu dam,
Ul quyoshimni yoshurg'on charxi kajraftor edi... degan bayti ham bor.

Navoiyning, aftidan, o'sha qiz vafoti haqida xabar kelishi munosabati bilan yozilgan ruboiysi ham ... bu jihatdan juda xarakterlidir". Ruboiyni Muhammad Ali ham o'z asariga kiritgan (Ruboiy yuqorida keltirilgan).

"Mangu quyosh" romanidagi yana bitta asosiy obrazlardan biri – Hadicha begim obrazidir. U – tarixiy shaxs. Hadicha begim – Sulton Husayn Boyqaroning suyukli xotini. Hadichabegim asarda quyidagicha tasvirlangan: qog'ozga o'ralgan qanddek orasta, bequsur, bag'oyat kelishgan sohibjamol, bir qoshiq suv bilan yutib yuborguday malakmisan malak! Suv ichsa, tomog'idan ko'rinadi.

Zahiriddin Muhammad Bobur Hadicha begim haqida quyidagi fikrlarni yozib o'tgan: "O'zini oqila tutar edi, vale beaql va purgo'y (ko'p gapiruvchi, ezma) xotin edi, rofizilibya (shialik mazhabining bir oqimi) ham ekandur", - deb yozadi. Darhaqiqat, Hadicha begim tez fursatda o'zining jozibali husn-u latofati-yu makkorona iltifotlari bilan Sulton Husayn Boyqaroni o'ziga rom qilib, haramda ulug' bekalik o'rnini egallagan.

Asarda adib ham Hadicha begimni aynan ana shu sifatlar bilan tasvirlagan. Muhammad Ali bu dumbul tabiat ayolni Sulton Husayn Boyqaro qanday sevib qolganiga va didiga ham tan beradi. "Erkak kishining ko'zi ham ko'r, farosati ham kamroq bo'larkan-da, yo'q ersa, Xoqoni Mansur haramning shuncha mahliqo pariroylari ichidan, kelib-kelib shu olqindini tanlaydilar mi?"-deya tasvirlaydi Hadicha begimni yozuvchi katta malika Beka Sultonbegim nazari bilan.

Asarni o'qigan insonning nazarimda, bitta savol quynaydi. Nahotki, Allohning buyuk mo'jizasi bo'lm, ish ayol, o'zi ona bo'laturib bitta onani qon qaqshatib, norasida bolasini osongina o'ldirtirib yuborsa.... Bu darajada qotillik, vahshiylik bo'ladimi? Bu savolga javobni tarixning o'zidan topamiz. Odatga ko'ra valiahdlilik Badiuzzamonga tegishli bo'lgan. Ayni vaqtda Alisher Navoiy boshliq arkoni davlat valiahdlikka Badiuzzamonning 11 yoshli o'g'li Mo'min Mirzoni munosib hisoblagan. Bu holat o'z navbatida Hadichabegimga yoqmaydi, natijada vazir Nizomulmulk bilan til biriktirib, Mo'min Mirzoni o'ldirish uchun farmonga imzo qo'ydirib oladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Navoiy shaxsiyati buyuk, hayot tarzi, axloqi o'z zamonidayoq ham oddiy xalq, ham ijod ahli uchun namuna

edi. Muhammad Ali ham o'z asarida Navoiyni aynan shu yo'sinda tasvirlagan. Ijodkor Navoiy siymosini o'ziga xos tarzda tasvirlab berishda mohirlik bilan yondashgan. Tarixiy asarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan ijodkorning tarixni yaxshi bilishiga borib taqaladi. Tarix- eng ishonchli tarixiy material hamda badiiyat mezonlariga mos talqin uyg'unlashgan nuqtada qayta badiiy jonlanadi. Shuningdek, asarda Navoiyga xos millatsevarlik, yurtparvarlik hislari davlat arbobi sifatidagi aql-zakovati bilan uyg'unlikda gavdalantirilgan. Asarda Navoiy ulug' shoir, davlat arbobi, yurtparvar, elparvar, sevganiga vafodor inson, buyuk dard egasi sifatida tasvirlangan.

Adabiyotlar

- Ashurova, Gulbahor. (2023). Mustaqillik davri o'zbek adabiyotida Alisher Navoiy obrazi. – Toshkent: Qamar-mediya.
- Shirinov, Temur. (2023). Muhammad Ali. Mangu quyosh. – Toshkent: Adabiyot.
- Каримов, Наим. (2008). XX аср адабиёти манзаралари. Биринчи китоб. – Тошкент: Ўзбекситон.
- Ali, Muhammad. (2023). Mangu Quyosh. – Toshkent: Adabiyot.
- Иззат Султон. (1973). Навоийнинг қалб дафтари. – Тошкент: Ғафур Ғулом.
- Бобур, Заҳиридди, Муҳаммад. (1991). Бобурнома. – Тошкент: Юлдузча.
- YUSUPOVA, D. ALISHER NAVOIY IJODIDA SHAYXLAR ZIKRI VA MA'RIFATULLOH TALQINI. *Я ПРЕПОДАВАНИЕ*, 97.
- Ashurova, G. (2024). Artistic interpretation of the image of Alisher Navoi in Uzbek literature. *Turkology*, (2).
- Ashurova, G. (2023). Kichik nasriy asarlarda Alisher Navoiy siymosining talqin etilishi. *Uzbekistan: Language and Culture*, 2(2).
- Ashurova, G., & Niyazova, G. (2024). Challenges of Balancing Historical Accuracy and Interpretation in the Depiction of a Historical Figure. *SPAST Reports*, 1(1).
- ASHUROVA, G. (2024). O'ZBEK ADABIYOTIDA NAVOIY OBRAZI TADRIJI. *Alisher Navo'i and 21 st century*, 1(1).
- ISMOILOV, I. THE IMAGE OF 'THE MIRROR OF ISKANDAR' IN THE POETRY OF ALISHER NAVAI AND ITS COMPARATIVE ANALYSIS.
- Ismoilov, Ilyos. "About the Talismans of Iskandar (Alexander) by Alisher Navoi." *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*, vol. 7, no. 3, May. 2021, pp. 139-145, doi:10.21744/ijllc.v7n3.1488.

The diversity of characters in Muhammad Ali's novel "Eternal sun"

Usmonova Sharifa¹

Abstract

In the literature of the Independence period, the necessity emerged to study the historical era in which Alisher Navoi lived, to present an authentic portrayal of the literary environment of that time, and to address the interpretive challenges inherent in the depiction of historical figures. This era allowed for broader and more in-depth reflection on themes concerning the lives of numerous historical personalities. In particular, there was a growing scholarly focus on the life and creative legacy of Alisher Navoi. Navoi was not only a proponent of humanistic ideals but also a bold and active individual who sought to implement those ideals in real life. Consequently, his exceptional personality, closely intertwined with the ideas expressed in his literary works, elevated him to the status of a protagonist in historical and literary narratives even during his lifetime.

This article examines the historical novel *The Eternal Sun* (Mangu Quyosh) by Muhammad Ali, People's Writer of Uzbekistan and recipient of the State Prize, with a focus on the novel's representation of Alisher Navoi's life and character through its imagery and narrative devices. The study analyzes how these literary portrayals contribute to the understanding of Navoi's personality. Furthermore, the article explores the depiction of Navoi's mother and the universal maternal qualities attributed to her. The narrative of Alisher's profound and emotionally resonant love for Bad'euljamol, which holds broad reader appeal, is also discussed. Additionally, the article reflects on the character of Hadichabegim - one of the key royal women of the Timurid dynasty - and considers her politically motivated actions in pursuit of power.

Keywords: *historical novel, Alisher Navoi, character, Bad'euljamol, Hadichabegim, Timurids.*

References

Ashurova, Gulbahor. (2023). *Mustaqillik davri o'zbek adabiyotida Alisher Navoiy obrazi*. – Toshkent: Qamar-mediya.

¹ *Usmonova Sharifa Gulmovna* - Sharifa Gulmovna Usmonova - independent researcher at the Alisher Navoi University of Uzbek Language and Literature and a senior lecturer at the University of Economics and Pedagogy

E-mail: gulamovna1973@gmail.com

ORCID ID: 0009-0001-4468-303X

For citation: Usmonova, Sh. 2025. The diversity of characters in Muhammad Ali's novel "Eternal sun". *Uzbekistan: Language and Culture*. 2(2): 260-269.

- Shirinov, Temur. (2023). Muhammad Ali. Mangu quyosh. – Toshkent: Adabiyot.
- Karimov, Naim. (2008). XX asr adabiyoti manzaralari. Birinchi kitob. – Toshkent: O'zbekiston.
- Ali, Muhammad. (2023). Mangu Quyosh. – Toshkent: Adabiyot.
- Izzat Sulton. (1973). Navoiyning qalb daftari. – Toshkent: G'afur G'ulom.
- Bobur, Zahiriddi, Muhammad. (1991). Boburnoma. – Toshkent: Yulduzcha.
- YUSUPOVA, D. ALISHER NAVOIY IJODIDA SHAYXLAR ZIKRI VA MA'RIFATULLOH TALQINI. *Я ПРЕПОДАВАНИЕ*, 97.
- Ashurova, G. (2024). Artistic interpretation of the image of Alisher Navoi in Uzbek literature. *Turkology*, (2).
- Ashurova, G. (2023). Kichik nasriy asarlarda Alisher Navoiy siymosining talqin etilishi. *Uzbekistan: Language and Culture*, 2(2).
- Ashurova, G., & Niyazova, G. (2024). Challenges of Balancing Historical Accuracy and Interpretation in the Depiction of a Historical Figure. *SPAST Reports*, 1(1).
- ASHUROVA, G. (2024). O'ZBEK ADABIYOTIDA NAVOIY OBRAZI TADRIJI. *Alisher Navo'i and 21 st century*, 1(1).
- ISMOILOV, I. THE IMAGE OF "THE MIRROR OF ISKANDAR" IN THE POETRY OF ALISHER NAVAI AND ITS COMPARATIVE ANALYSIS.
- Ismoilov, Ilyos. "About the Talismans of Iskandar (Alexander) by Alisher Navoi." *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*, vol. 7, no. 3, May. 2021, pp. 139-145, doi:10.21744/ijllc.v7n3.1488.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta-siga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarining qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida

aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. "Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi". *UZA: O'zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of

the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago>.

edu/founders

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com